

Tema: Metodologi och självreflexion

Det nummer av SF som Ni nu håller i Era händer innehåller fyra spännande artiklar som på olika sätt behandlar ett av de mest centrala fälten inom den sociologiska disciplinen; det vi här har valt att kalla metodologi och självreflexion. I *Den sociologiska visionen* ger C. Wright Mills följande definition av metodologi:

Metoder är de förfarande som tillämpas av människor som försöker förstå eller förklara något. Metodologi är studiet av metoder, den erbjuder teorier om vad människor gör när de arbetar med sina undersökningar. Eftersom det kan finnas många metoder, tenderar metodologi med nödvändighet att vara rätt allmänt till sin karaktär och ger följaktligen vanligtvis inte – även om det så naturligtvis kan vara fallet – specifika procedurer att användas vid undersökningar (Mills 1959/1985:67).

Metodologi kan betraktas som en ingång till en fördjupad diskussion om hur vi som sociologer förhåller oss till disciplinen som helhet. I en sådan diskussion tvingas vi även ta ställning till hur vi ser på mötet mellan vår egen subjektivitet och sociologin som vetenskap. När vi talar om metodologi befinner vi oss kanske till och med i hjärtat av den vetenskapliga disciplin som vi mer eller mindre hängivet ägnar en stor del av vårt liv; i en skärningspunkt där det personliga, det sociala och kulturella, och det vetenskapliga blandas i en salig röra. Kanske vi allt för sällan ägnar oss åt att tala om dessa frågor. Det finns hyllmeter med böcker som behandlar antingen sociologisk teori eller metod, men hur är det med det som kallas metodologi?

De fyra artiklar som ingår i detta nummer av SF tillämpar alla ett metaperspektiv på olika typer av sociologiska metoder. I de två första artiklarna fokuserar dessutom författarna sitt eget personliga förhållningssätt till sociologisk metod. Vår förhoppning är att dessa artiklar skall stimulera till förnyade diskussioner om metodologi och metod och gärna till debattinlägg i de kommande numren av SF.

I den första artikeln behandlar *Karin Widerberg* relationen mellan vetenskap, kön och makt. I sina resonemang utgår hon från Dorothy Smith och Pierre Bourdieu. En av huvudteserna i Widerbergs artikel är att vi måste granska våra kunskapsverktyg utifrån ett könsperspektiv. Hon skriver bl a att: "som sociologer måste vi problematisera hur vi kan behålla 'könet i livet' då vi går från konkreta individer som har kropp och kön till abstrakta relationer och positioner". Artikeln innehåller även en rad reflexioner kring hur man som kvinna och professor i sociologi skall kunna behålla en kritisk hållning och inte successivt glida in i maktens sällskap och ta del av den narcissistiska tillfredsställelse detta ger.

I Margareta Bertilssons artikel "Till kritiken av den kvalitativa metoden" utsätts upphöjande av den kvalitativa metoden som en strategi för utvecklandet av en ny typ av sociologi för stark kritik. Enligt Bertilsson har detta glorifierande av den kvalitativa metoden olyckliga konsekvenser för såväl kvinnors som sociologins vidkommande. Sociologins styrka ligger istället i förmågan att använda sig av dialektiken mellan den kvantitativa och den kvalitativa metoden och i dess rationalitetsanspråk. Vi bör med andra ord inte tala om en kvinnlig respektive manlig metod, utan om en mer dynamisk sociologi som förmår utnyttja olika metoder och som har specifika kunskapsanspråk.

Den tredje artikeln, Feiwei Kupfenbergs "Biografisk självgestaltning", har som syfte att lyfta fram den biografiska självgestaltningen som en viktig ådra inom den moderna sociologin. Om man väljer att kontrastera denna artikel mot Bertilssons kritik av fokuseringen på en specifik metod, skulle man nästan kunna tala om hur en metod, dvs användandet av biografiska berättelser, kan utgöra en utgångspunkt för ett förnyande av sociologin. Kupfenberg förordar ett mer levande sätt att återge sociologiska resonemang och analyser, där den biografiska metoden kan fungera som en motvikt till den mer strukturalistiskt orienterade sociologin. Han knyter på ett spännande sätt an till en litterär tradition och till en fallbeskrivning av Theodor Herzl.

Sten T. Anttilas artikel "Paradigmkrig och fred", utgör ett försök att genom argumentationsanalys överbrygga konflikten mellan den kvalitativa och den kvantitativa traditionen inom samhällsvetenskap. Denna artikel kräver sin läsare, men i slutändan är utdelningen god. Resonemangen knyter väl an till Bertilssons diskussion om relationen mellan metod och sociologins rationalitetsanspråk. En slutsats som Anttila drar är att man bör sätta problemet i första hand och att metoden bör utgöra ett hjälpmedel för att besvara vissa konkreta frågeställningar.

Vi skulle vilja hävda att dessa fyra artiklar på olika sätt griper in i varandra och också att de på olika sätt speglar relationen mellan metod, metodologi och teori. Förhoppningsvis kan detta nummer av SF fungera som en utgångspunkt för en fördjupad diskussion om vad vi egentligen menar med metodologi och om hur vi skall tänka kring våra egna biografiska projekt som en del av reproduktionen av den sociologiska traditionen. Under senare år kan man iakttä ett ökat intresse bland sociologer för dessa frågor. Två böcker som på ett bra sätt avspeglar denna tendens är Karin Widerbergs bok *Kunskapens kön* (1995) och Erik Allardts *Bondtur och kulturchocker* (1995) Här är det också möjligt att åter knyta an till C. Wright Mills:

... vet att samhällsvetenskapliga problem, om de måste formuleras riktigt måste omfatta både bekymmer och allmänna frågor, både biografi och historia och vidden av deras intrikata relationer. Inom allt detta försiggår individens liv och samhällens uppbyggnad; och inom den ramen har den sociologiska visionen sin chans att förändra kvaliteten på den mänskliga tillvaron i vår tid (Mills 1959/1985:244).

Vi i redaktionen för SF önskar Er alla mycket nöje vid läsningen av detta nummer. Som tidigare nämnts hoppas vi också att många kommer att vässa sina pennor och skriva debattinlägg.

Avslutningsvis vill vi även passa på att göra reklam för det temanummer om kroppens sociologi som kommer att ges ut till våren. Vi uppmanar härmed alla som forskar kring dessa frågor att skicka sina bidrag till SF. Deadline för sådana bidrag är den 1 mars 1996. Redaktionen har även diskuterat om man eventuellt skulle ha någon form av festutgåva av SF, för att fira sociologins 50-års jubileum i Sverige.

Thomas Johansson och redaktionen.